

NOVETATS

Lluís M. Xirinacs.
La traïció dels líders. Llibres del Segle. Girona. 1993.

El llibre, concebut com una ajuda a la recuperació de la memòria col·lectiva, descriu d'una forma inèdita les lluites clandestines dels anys de l'Assemblea de Catalunya. Se'n promet una segona part, *La collita perduda*, que posarà a la llum l'autoperpetuació d'una classe política girada d'esquena a la veritable participació de la societat en la cosa pública.

Joaquim González i Caturla. *Rondalles del Baix Vinalopó.* Ed. Aguacleara. L'Aljub, 7. Alacant, 1993.

De boca en boca, tot al llarg del temps, aquestes

Rondalles ens han pervingut fins avui. I ací les tenim, arreplegades directament dels llavis dels qui encara continuen cantant-les. Són molt més que contes: els mites, la por, les obsessions, l'humor, les creences del poble que, tot creant-les i cantant-les, s'expressa així com és.

Hervé Hamon. *Creta.* Edicions de la Magrana. Guies de Viatge, 10. Barcelona, 1993.

"Des de l'antiguitat més remota, Creta ha estat lloc de barreja: els vinguts dels quatre punts cardinals s'hi han aclimatat i s'hi han aparellat". Els cretencs són gent singular, oberta i tancada alhora. Una dita de l'illa fa així: "On hagin fracassat, torna-hi, i fugi d'on hagin tingut èxit".

Poder elegir

LA TARONJA MECÀNICA

Anthony Burgess.
La taronja mecànica.
Traducció de Jordi Arbonès. Pròleg de Quim Monzó. Proa. Barcelona, 1993. 228 pàgs.

Aquesta és la història d'un ase que, col·locat entre dues piles de fenc iguals, es va morir de fam perquè no va ser capaç de decidir-se per l'una o l'altra. La voluntat, creu Buridan, a qui alguns han atribuït l'autoria de la fàula, segueix el judici de l'enteniment sempre dirigit al bé major. Quan, com és el cas de l'ase, no hi ha diferències de grau entre dues opcions possibles, l'home prendrà una determinació arbitrària, tot fent ús de la seva lli-

bertat, per tal de sobreviure. Alex, el protagonista adolescent de la present novel·la, que viu dins una societat desestructurada i corrompuda, plena d'automats que mengen, dormen, treballen i voten —sempre el mateix partit—, en un món bipolar comandat per la Unió Soviètica i els Estats Units, opta, no calia sinó, pel mal. Cap d'una colla de delinqüents juvenils, destrueix persones i objectes de forma indiscriminada. Un mal dia, mata una vella i el tanquen a la presó. Opta per regenerar-se. Llavors, comencen les seves desgràcies.

Es presta a ser el conillet d'índies en un experiment científic que pretén suprimir els aspectes "negatius" de certes personalitats malèvols i associats. Paradoxalment, l'eliminació de l'agressivitat

PEPI MERISIO

i els mals instints el porta al desengany, la infelicitat i l'autodestrucció. Aquest noi angelical, ja no encaixa enlloc: els pares l'abandonen a la seva sort, els companys, ara convertits en policies, moguts per la rancúnia, apallissen l'antic líder, i l'escriptor de qui va violar la dona l'utilitza, forçant-lo al suïcidi, per posar en evidència la ine-

ficàcia dels nous mètodes regeneradors impulsats pel partit governant; les bones persones es vengen dels vells afronts en el cos de l'indefens de qui els científics han arrabassat qualsevol passió, fins la més noble, la música. I Alex salta per una finesstra. I salva la vida. I el retornen a la primitiva condició marginal. I tots esperen que faci com abans. Però Alex prefereix el bé: estalviar una mica, casar-se, tenir fills i, sobretot, sentir música. Perquè ha comprès que la terra, tal vegada, és igual que una petita taronja mecànica la qual, parafrasejant Buridan, segueix les lleis de la inèrcia, l'ímpetu que li dona la potència divina. Però, l'home és un subjecte independent, imprevisible, lliure.

Anna M. Gil

La suavitat de la poesia

Maria Josep Escrivà. *Remor d'alè.* Tres i Quatre. Poesia 3 i 4, 76. València, 1993. 76 pàgs.

Parlar d'un poeta nou sempre és un plaer. El lector té l'avantatge d'acabar-se amb la, diguem-ne virginitat de la desconeixença. I tot allò pròxim a la virginitat, esdevé perillós. Ara bé, quan el lector vol escriure les seves impressions sobre l'obra, el perill augmenta, perquè es fa públic. Sols si assumim aquest risc i oblidem els retrats que ens poden caure a sobre, la crítica pot ésser constructiva. Hem d'ésser valents quan llegim *Remor d'alè*, perquè Maria Josep Escrivà ens ofereix una poesia carregada de la valentia de la joventut. És una poesia —com indica Francesc Calafat— fàrcida de marques d'aprenentatge. I no pot ésser altrament. Les referències als autors estimats són contínues, i no sols en les citacions: Pere Quart, Teresa Pasqual, Vicente Huidobro, Antonio Machado, Josep Piera. Aquests

PEPI MERISIO

són els amors poètics declarats. Però el lector podrà, amb una certa facilitat, localitzar-ne d'amagats: en "L'adolescent trist" ens apareix "La criatura dolcíssima que jo / vaig conèixer", clara referència a la poesia de Joan Fuster, filtrada potser per la cançó de Lluís Llach. I n'hi ha d'altres. Els ressons dels autors coneguts hi apareixen ara i adés. Quan als temes, els de sempre: l'amor, la paraula ("i besar les teues paraules /

sense tocar els llavis."), una quotidianitat actualíssima ("La moto a la porta. I ell.") que arriba fins i tot a la narració, la mar, la mar dels autors mediterranis ("I un sabor d'aurores dolces / enllà el blau de la mar", "La mar tan ampla com un llençol / solcat de plecs i almanyacs"). I, per damunt de tot, l'autora mateixa ("He sentit dir el meu nom: / Maria Josep"). Com veieu, un seguit de sensacions, sovint inconnexes, que l'autora ens ofereix perquè prenguem la que més ens atragui. Potser hi manca la referència a la mort. I això, per estrany, ja és un fet remarcable ("I tot romandrà ple de vida"). Pel que fa a la forma, també es deixa sentir la joventesa. L'autora intenta recursos més tradicionals, sempre dins del que podríem dir-ne la poesia actual, i altres de més agosarats que, a voltes, arriben a tenir i tot, molt saument, referències al cal·ligrama. Perquè al capdavant, allò que caracteritza més clarament la poesia de Maria Josep Escrivà és la suavitat d'expressió, en l'expressió i en la impressió.

Daniel P. Grau